Apibendrinant tyrimų rezultatus, galima teigti, kad Daugų miestelio centrinėje dalyje yra susiformavęs neintensyvus nuo 60 cm iki 1,5 m storio XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis. Ateityje tikslinga atlikti detalesnius žvalgomuosius tyrimus, nustatyti kultūrinio sluoksnio paplitimo teritoriją.

The Field evaluations in Daugai

In 2013 May 28 – June 7 archaeological investigations were carried out within historical town center of Daugai territory. Test pits were excavated in Vytauto (13 test pits), Vilniaus (9 test pits), Savanorių (8 test pits), Maironio (4 test pits), Dzūkų (1 test pit), Laisvės (1 test pit) and S. Neries streets (1 test pit). 5 test pits were excavated in the fields near the Vytauto (2 test pits), Vilniaus (1 test pit), Maironio (1 test pit) and Savanorių streets (1 test pit). During the excavations in all 42 test pits (a total of 43,4 m^2) were excavated.

In the Vytauto, S. Neries, Laisvės and some parts of Maironio and Savanorių streets immediately after the asphalt surface stone paving was detected (Fig. 1). It dates back 20th century. In Vytauto street not intence cultural layer up to 80 cm thick with 16th–20th centuries findings was discovered (Fig. 2). In Vilniaus street not intence cultural layer of 20–80 cm thick with 16th – 20th was detected. In Maironio, Savanorių, Dzūkų and Laisvės streets several 18th – 20th centuries finds were discovered. During the archaeological investigations 89 archaeological finds (Fig. 3) were discovered: household pottery, stove tile and glass bottle fragments and 2 metal nails.

EIŠIŠKĖS

Diana Antropikaitė,
Rūta Kelpšaitė

Tyrimai Eišiškių miestelyje

2013 m. rudenį vykdyti detalieji archeologiniai tyrimai ir žvalgymai Eišiškių miestelio P dalyje, Gegužės 3-iosios, Kaštonų Malūno, Turgaus ir Vytauto gatvėse, Gegužės aikštėje. Tyrimai vyko numatomų vandens ir nuotekų tinklų įrengimo vietose.

Eišiškės pirmą kartą paminėtos 1384 m. XVI a. pradžioje miestelis turėjo būti dabartinio miesto branduolio vietoje. Jam formuojantis išsiskyrė dvi Eišiškių miestelio dalys: Š ir P. XVIII a. P dalyje minima keturkampė turgaus aikštė. Jos dešinėje buvęs didelis bažnyčios sklypas. Gyvenamieji pastatai statyti aplink aikštę ir keturiose gatvėse – Vilniaus, Rodūnės, Rimkūnų ir Naujojoje (dabartinė Gegužės 3-iosios gatvė). Dabartinės Vytauto ir Malūno gatvės V dalies aplinka nebuvo užstatyta iki pat XIX a. XX a. II pusėje senoji turgaus aikštės teritorija, jos viduryje pastačius naujus pastatus, buvo padalyta į dvi dalis. Kaip prekybos plotas palikta tik V senos aikštės dalis. Šią iš V pusės riboja dabartinė Turgaus gatvė. Aikštės R dalis išardžius grindinį paversta skveru. Ši dalis yra dabartinė Gegužės aikštė.

2013 m. miestelio P dalyje ištirtos 45 perkasos ir 22 tranšėjos, iš viso apie 480 m^2 plotas, bei žvalgytas apie 170 m^2 plotas. Perkasos buvo važiuojamosios gatvės ir šaligatvio dalyje, tranšėjos tirtos Gegužės 3-iosios, Kaštonų gatvių bei Gegužės aikštės gyvenamųjų namų sklypuose. Žvalgymai vykdyti Malūno gatvės V dalyje bei Vytauto gatvėje.

Didžiausios apimties tyrimai vykdyti **Gegužės 3-iosios gatvėje**, kur ištirta 19 perkasų. Dabartinės Gegužės 3-iosios gatvės važiuojamosios dalies ribose XX a. II pusėje buvo paklotas akmenų grindinys. Klojant grindinį be paprastų, daugiausia skaldytų akmenų buvo panaudotos ir miestelyje buvusių žydų kapinių antkapinių paminklų nuoskalos. Dabartinio šaligatvio vietoje išliko XIX–XX a. akmenų grindinio liekanos.

Tirtose gatvės vietose susiformavęs iki 0,4–1,2 m storio XVII–XIX/XX a. kultūrinis sluoksnis (1 pav.). Gatvės dalyje jo storis siekė apie 40–90 cm, šaligatvio link jis storėja iki 0,4–1,5 m. Gatvėje, į R nuo namo Gegužės 3-iosios g. 3 aptikta duobė su XV a. neglazūruotos, puoštos įspaudais buitinės keramikos fragmentais (2 pav.). Gatvės dalyje kultūrinis sluoksnis yra dalinai suardytas XX a. vandentiekio tinklo, o šaligatviuose – įvairių komunikacijų įrengimo metu.

Gegužės 3-iosios gatvės sklypuose ištirta 18 tranšėjų (sklypuose 6–10, 12–14, 16, 19, 21, 23, 26, 27, 29, 31, 33), Gegužės aikštės sklype – 3. Nuėmus velėną Gegužės 3-iosios gatvės sklypuose 8, 12, 13, 16, 26, 29 aptikta XIX–XX a. grindinio fragmentų. Giliau atidengtas įvairių tinklų įrengimo metu iš dalies suardytas 0,9–2 m storio XVII–XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis, storėjantis šaligatvio link. Kultūrinį sluoksnį sudaro daugiausia humusingi bei supiltinio pobūdžio horizontai su gausiomis rausvų plytų griuvenomis, XVII–XX a. radiniais. Sklypuose 6 ir 7 aptikta duobių su XVII–XVIII a. buitinės keramikos fragmentais. Gegužės 3-iosios gatvėje, sklypo 3 R dalyje 60 cm gylyje atsidengė XVIII–XIX a. statinio liekanos. Jas sudarė apie 90x60 cm dydžio akmenys be rišimo pėdsakų. Pamatų liekanos buvo apie 2,7 m ilgio, orientuotos PV–ŠR kryptimi, lygiagrečiai sklype esančio gyvenamojo pastato PR sienai.

1 pav. Perkasa, tirta Gegužės 3-iosios gatvėje ties sklypu 9 iš Š. D. Antropikaitės nuotr.

Fig. 1. The trench excavated in the carriageway beside Gegužės 3-iosios St. 9, as seen from the N.

2 pav. Perkasa Gegužės 3-iosios gatvėje, ties sklypu 3, duobės pjūvis iš R. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 2. Cross-section of the pit in the trench excavated in the carriageway beside Gegužės 3-iosios St. 3, as seen from the E.

3 pav. Pamatų liekanos Kaštonų gatvės sklype 3 iš P. D. Antropikaitės nuotr.

Fig. 3. The foundation remnants at Kaštonų St. 3, as seen from the S.

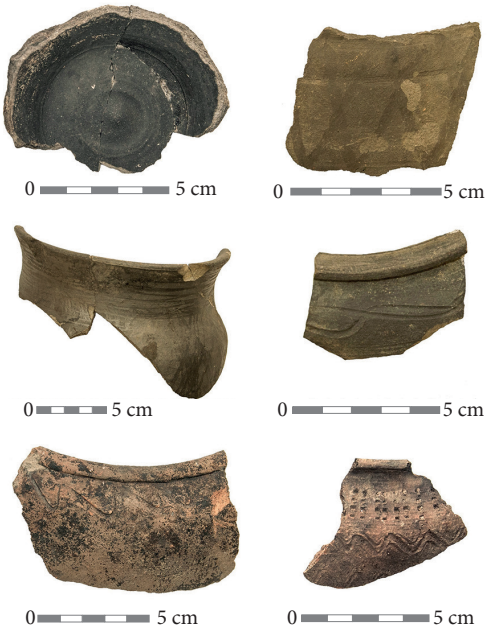

4 pav. Buitinės keramikos fragmentai iš Gegužės 3-iosios gatvės. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 4. Household pottery fragments from Gegužės 3-iosios Street.

Į P nuo namo Gegužės 3-iosios g. 2, po šaligatviu 1 m gylyje aptiktos apie 1 m ilgio apardyto pamato liekanos, kurias sudarė nuo 25x20 cm iki 80x40 cm dydžio akmenys, keli iš jų rišti skiediniu.

Didžiąją Gegužės 3-iosios gatvėje surinktų radinių dalį sudaro pilka redukcinė bei gludinta keramika (3:3 pav.). Šiek tiek mažiau rasta neglazūruotos buitinės keramikos (4:5; 5 pav.). Tarp šios buvo puodų, puoštų horizontalių bangelių ir linijų ornamentais (4:4 pav.). Pasitaikė pilkos molio masės neglazūruotų lėkščių su neaukštais 2–3 cm šonais (6:1 pav.). Nedaug rasta žaliai glazūruotos ir Kielcų keramikos, aptikti keli įspaudais puošti XV a. keramikos fragmentai. Nedaug surinkta XVII a. koklių. Tai neglazūruoti ir žaliai glazūruoti plokštinių koklių fragmentai, puošti augaliniais, geometriniais ornamentais, vazos su gėlėmis, treliažo motyvu, vienas herbinis koklis (7:1, 2 pav.). Nemažai buvo apdegusios keramikos, pasitaikė deformuotų nuo aukštos temperatūros. Rasta glazūruota švilpynė. Pasitaikė daug XIX–XX a. glazūruotos buitinės keramikos, stiklinių butelių fragmentų. Tarp XVII–XX a. radinių aptiktas titnaginio kirvuko fragmentas (8 pav.).

Kaštonų gatvėje ištirtos 4 perkasos. Dvi iš jų buvo sklypuose, likusios – gatvės važiuojamoje dalyje. Taip pat ištirtos 3 tranšėjos – 2 Kaštonų gatvės sklype 3 ir viena Gegužės 3-iosios gatvės sklype 6. Važiuojamoje gatvės dalyje po asfalto danga atidengtas XX a. netašytų akmenų grindinys. Čia fiksuotas susiformavęs 50–80 cm storio sluoksnis su negausiais XVII–XX a. radiniais. Jis vietomis suardytas vandentiekio tiesimo metu. Sklypuose Kaštonų g. 3 ir Gegužės 3-iosios g. 6 kultūrinį sluoksnį sudaro daugiausia supiltinio pobūdžio horizontai su gausiomis griuvenomis ir XIX–XX a. radiniais.

Kaštonų gatvėje į PR nuo namo 3 aptiktos, spėjama, XIX a. datuojamo pastato pamato

liekanos (3 pav.). Jos atidengtos apie 70–80 cm gylyje nuo paviršiaus. Pamatų liekanas sudarė stambūs nuo 30x20 cm iki 60x50 cm dydžio akmenys. Keliose vietose tarp akmenų buvo kalkių skiedinio. Virš šių pamatų bei visame Kaštonų g. 3 sklype fiksuotas storas griuvenų (rausvų plytų bei XX a. čerpių nuolaužų) sluoksnis.

Gegužės aikštėje gatvės ir šaligatvio vietoje ištirtos 5 perkasos bei 1 tranšėja sklype 2. Gatvės važiuojamoje dalyje pašalinus asfalto dangą atsidengė XX a. II pusės grindinys. Kai kuriose dabartinio šaligatvio vietose fiksuoti išlikę XIX–XX a. akmenų grindinio fragmentai.

Tirtose vietose atidengtas 0,6–1,3 m storio XVII–XIX/XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su XIX–XX a. radiniais, pilka redukcine ir neglazūruota buitine keramika. Nedaug rasta XVII a. ruda, žalia spalva glazūra dengtos buitinės keramikos šukių, glazūruotų ir neglazūruotų plokštinių, karnizinių koklių, puoštų augaliniais ar geometriniais motyvais (7:3 pav.).

Sklype 2, tarp namų 2 ir 6 apie 60 cm gylyje aptiktos pamatų liekanos, kurias sudarė 35x25–55x40 cm dydžio akmenys be rišimo pėdsakų. Pamato liekanos orientuotos ŠR–PV kryptimi, ir sutampa su dabartinių šios gatvės pastatų fasadų linija. Virš liekanų fiksuotas sluoksnis su gausiais pavieniais akmenimis, susiformavęs šio statinio griovimo metu.

Turgaus gatvėje ištirtos 4 perkasos. Dalis jų atkarpų pateko į gatvės važiuojamąją dalį, kitos į sklypų vietas. Važiuojamoje gatvės dalyje po asfalto danga atsidengė XX a. netašytų akmenų grindinys. Turgaus gatvėje fiksuotas 0,6–2,9 m storio XVII–XIX/XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Jis vietomis suardytas XX a.

5 pav. Buitinės keramikos fragmentai iš Gegužės 3-iosios gatvės. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 5. Household pottery fragments from Gegužės 3-iosios Street.

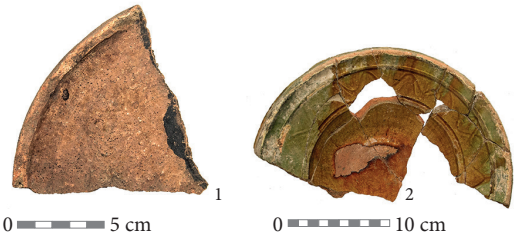

6 pav. Lėkščių fragmentai: 1 – Gegužės 3-iosios gatvė; 2 – Turgaus gatvė. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 6. Plate fragments from: 1 – Gegužės 3-iosios Street; 2 – Turgaus Street.

7 pav. Kokliai: 1, 2 – Gegužės 3-iosios gatvė; 3 – Gegužės aikštė. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 7. Stove tiles from: 1, 2 – Gegužės 3-iosios Street; 3 – Gegužės Square.

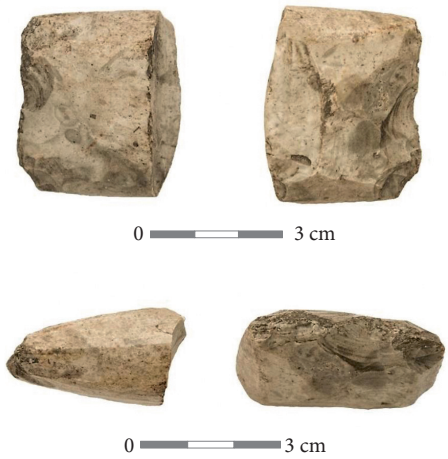

8 pav. Titnaginis kirvukas. R. Kelpšaitės nuotr.

Fig. 8. A flint axe.

tinklų įrengimo metu. Be vėlyvų radinių, aptikta pilkos redukcinės ir neglazūruotos buitinės keramikos. Taip pat rasta XVII a. rudos glazūros šukių, glazūruotų ir neglazūruotų plokštinių koklių su augaliniu ar geometriniu motyvais (6:2 pav.).

Turgaus ir Malūno gatvių sankryžoje apie 1,4 m gylyje aptiktos XIX–XX a. statinio pamatų liekanos, kurias sudarė nerišti nuo 35x25 cm iki 60x30 cm dydžio akmenys. Pamato plotis siekė apie 80 cm, jis orientuotas ŠV–PR kryptimi.

Malūno gatvės R dalyje (atkarpoje nuo Vilniaus gatvės iki sankryžos su Vytauto gatve) ištirtos 2 perkasos. Malūno gatvės V dalyje (į V nuo sankryžos su Vytauto gatve) žvalgyti dar 6 plotai. Tirtos vietos buvo gatvės važiuojamoje dalyje. Pašalinus asfalto dangą atsidengė XX a. grindinys. Giliau fiksuotas XVII–XIX/XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Jis intensyvesnis R gatvės dalyje, arčiau miestelio centro. Šioje dalyje aptikta duobė su XVII a. buitinės keramikos fragmentais. Dominuoja pilka redukcinė bei neglazūruota su grūsto granito priemaišomis buitinė keramika, kurios didelė dalis aprūkusi. Kiek mažiau pasitaikė glazūruotos buitinės keramikos. Malūno gatvės V dalyje kultūrinis sluoksnis ekstensyvesnis – čia aptikta nedaug XIX–XX a. radinių.

Vytauto gatvės važiuojamoje dalyje žvalgyti 5 plotai, fiksuotas neintensyvus 0,4–1 m storio kultūrinis sluoksnis su pavieniais XIX–XX a. radiniais. XX a. akmenų grindinio liekanų aptikta tik gatvės P dalyje, arčiau sankryžos su Malūno gatve. Kaip ir kitose gatvėse kultūrinis sluoksnis vietomis dalinai suardytas XX a. vandentiekio tinklų bei komunikacijų įrengimo metu.

The investigation in Eišiškės

In the autumn of 2013, an excavation and field survey were conducted on Gegužės 3-iosios and Kaštonų streets, Gegužės Square, and Turgaus, Malūno, and Vytauto Streets in the S part of the town of Eišiškės. 45 trenches and 22 utility trenches (a total of roughly 480 m^2) were excavated and roughly 170 m^2 were surveyed. The remains of 19th–20th-centuries stone paving were recorded in places under the present-day pavement. At a greater depth in Gegužės Square and Gegužės 3-iosios, Malūno, and Turgaus Streets, a 17th–19th/20th-centuries cultural layer with contemporaneous finds was unearthed (Figs. 1, 2, 4–7). Traces of very intense 17th–18th-centuries human activity were discovered closer to the town's central square (Gegužės Square). The foundation remnants of 18th-century structures were discovered during the evaluation. A later, 19th–20th-centuries cultural layer was recorded in Kaštonų and Vytauto Streets (Figs. 3, 8).